

te verleen om uit dit Archief publicatie te doen op daarvoor vast te stellen voorwaarden.

Dank zij de vriendelijkheid van het Bestuur van het Kuyperhuis is het Archief in dit huis gebleven en zal het daar ook bewaard worden. Zoodra het Archief geordend is, wat nog wel eenigen tijd zal nemen, zal de gelegenheid om van dit Archief gebruik te maken, worden opengesteld. De aanvraag daartoe zal dan moeten gericht worden tot Professor Dr. H. H. Kuyper, Kerkweg 23, Bloemendaal.

Het zal ons aangenaam wezen, wanneer ook andere bladen deze mededeeling willen overnemen, opdat het feit, dat deze stichting bestaat en daarmede de gelegenheid geboden is om van dit Archief gebruik te maken, in zoo ruimen kring als mogelijk is, bekend worde.

Wie wel eens aan biografische nasporingen gedaan heeft, zal het heuglijke van deze tijding aanstonds toestemmen.

Trouwens, de geschiedenis van ons vaderland gedurende vijftig jaren is met de geschiedenis van Kuyper saamgeweven.

Welk een schat dit archief biedt, kan slechts door het nageslacht berekend worden.

Maar men late het niet aan het nageslacht over daarvan de eerste dividenden te trekken.

Laten wij meteen van deze gelegenheid gebruik maken om onder de aandacht te brengen een andersoortige verzameling van Kuyperiaans, n.l. het bij den uitgever W. ten Have, Amsterdam, verschenen: „Herinneringen van de Oude Garde“, verzameld door H. S. S. en J. H. Kuyper.

In onze Pers-schouw geven we reeds een citaat. Dit lokke tot lezen.

En dan zal men in dit boek tal van bijzonderheden uit het leven van Dr. Kuyper vinden.

Ook wederom waardevolle bouwstoffen voor den lateren biograaf.

De dames Kuyper beloofden op dit gebied nog meer te doen.

Inderdaad vraagt zulk een verzameling om spoed.

Zij, die den jongen Dr. Kuyper gekend hebben, zijn niet talrijk meer.

En vooral van de jeugd van Dr. Kuyper weten we eigenlijk nog te weinig.

In Frankrijk zou men dit boek noemen: Kuyper intime. Maar door de openbaring van dit intieme daalt Dr. K. niet in onze achtting, doch stijgt hij.

— Th. Ruys, †

Weer ontviel aan onze geleerden een van hen, die in den grooten strijd der vorige eeuw stonden door beginselvastheid en trouw.

Notaris Ruys was onder ons Gereformeerde volk een bekende figuur.

Kerk en School hadden de liefde van zijn hart en hij toonde dat ook in daden.

Inzonderheid trok hij zich de belangen onzer Vrije Universiteit aan.

Weer één... zoo spreken wij weemoedig.

Maar die weemoed getuigt ook van dank, dat wij zulke mannen mochten bezitten.

— Dr. Joh. C. Breen.

Ons blad zou niet gaarne achterwege blijven zijn medewerker Dr. Joh. C. Breen hartelijk geluk te wenschen met zijn benoeming tot archivaris van Amsterdam.

Met bijna algemeen stemmen werd hij gekozen.

Het deed ons goed in de liberale pers zijn verdiensten te zien uitmetsen.

Men kan het zoo aan alles merken: zijn ambt is roeping.

Bovendien gaf hij zich nog voor kerk, onderwijs en niet het minst ook voor onze Vrije. Zijn hulpvaardigheid wordt in onze kringen en daarbuiten steeds ge-

roemd. Ook ondervonden wij die nog onlangs bij het uitzoeken van de Baynick-bibliotheek.

Zij het hem van den Heere gegeven, zijn vooraanstaande positie in de hoofdstad des lands nog lange jaren te bekleeden.

HEPP.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De Kerk op het Zendingsveld.

Het doel der zending is het Evangelie te brengen aan niet-christelijke volken. En dit doel is nog volstrekt niet bereikt; het getal der heidenen en mohammedanen kan nog altijd op meer dan duizend miljoen worden geschat. Echter, hierbij blijven wij niet staan; de zending beoogt ook het stichten eener christelijke kerk op het zendingsveld. Reeds Voetius heeft de noodzakelijkheid hiervan betoogt (zie dr. H. A. V. Andel, De zendingsleer van G. Voetius, bl. 141 v.v., en vooral De plantatione ecclesiarum door G. Voetius, vertaald door Ds. D. Pol). De heilige hartstocht van graaf von Zinzendorf moet ons beheerschen n.l. zielen te winnen voor het Lam; maar daarmee zijn wij er niet af; wij hebben nog een roeping tegenover de gewonnen zielen: de gemeenschap der heiligen als een gemeenschap met Christus moet ook uitwendig zichtbaar worden georganiseerd. De zielen staan niet elk op zichzelf, maar vormen als vanzelf een organisch geheel; zij zoeken elkander, zij hebben elkander nodig. En behalve dat de toegebrachte heidenen met en voor elkander leven in broederlijke liefde en eenheid, behooren zij zich te verenigen tot een geïnstitueerde kerk met ambten en bedieningen. Dit alles wordt algemeen erkend en beoogd.

Indien het echter zoover is, duiken de moeilijkheden aan alle kanten op. Noemt ge het woord kerk op het zendingsveld, dan heft ge een samenvatting van talrijke problemen, (om dat modewoord ook eens te gebruiken). Vanzelf komen dan de vragen op: welk karakter moet de kerk hebben, ons Westersch n.l. Gereformeerd, of een algemeen christelijk en tevens inlandsch karakter, in overeenstemming met de nationale eigenaardigheden? hoe moet de kerk worden gehandhaafd en naar welke maatstaf? moet er een verband zijn tusschen de zendingskerk en de zendende kerken, en zoo ja, welk verband? welke zijn de vereischten voor doop en avondmaalsviering? hoe moet de kerkelijke belijdenis zijn? moeten er alleen Psalmen, of ook Gezangen worden gezongen? enz. enz.

Deze en andere vragen kan men beantwoorden met het weergeven van het drievoudig ideaal, hetwelk de zending met het stichten eener kerk beoogt, n.l. dat de kerk voor zichzelf zorgen, zichzelf uitbreiden en zichzelf regeren moet. Met name op de groote wereldzendingsconferentie van Edinburg in 1910 werd dit ideaal met allen nadruk verdedigd en als bereikbaar uitgesproken. De zendingskerken mogen geen filialen, geen aanhangsels van de moederkerk zijn; zij zijn wel haar kinderen, maar kinderen worden groot en daarmee zelfstandig. Er komt een tijd in het leven, dat de zonen en dochteren op zichzelf komen te staan; en als men dit tracht tegen te houden, zal men zelf later de droeve gevolgen ervan ondervinden; alle verkrachting der natuur wreekt zich vroeg of laat. Het is alzoo eisch van goede opvoeding die aanstaande zelfstandigheid der kinderen in het oog te houden, ja met het oog

gen met een overmoed en stoutheid, die alle grenzen te buiten gaat en alle vormen klein acht."

Achter deze Sneeker processtukken nu vinden we van Dr. Kuyper's hand een schrijven aan het adres van Ds. Bolleman van der Veen te Eernewoude: een man, die door zijn jarenlange bestrijding van het recht der Friesche Floreenplichtigen zijn naam gevestigd had als nauwkeurig kenner van de zaken der kerkelijke administratie in Friesland.

In de Kerkelijke Courant van 9 October 1869 had hij een „vrijmoedige verklaring“ geplaatst, niet meer of minder behelzende dan de openlijke beschuldiging, dat de hoofd- of grondstelling, waarvan het Utrechtsche Comité in zijn circulaire uitging, althans wat Friesland betreft, in al hare deelen louter onwaarheid was.

Deze hoofd- of grondstelling luidde:

„Tot gedeeltelijke herwinning onzer vrijheid biedt de kwestie der kerkelijke goederen een bij uitstek gunstigen kans. Men weet, hoe die vrijheid, in schier onbepaalde zin meer dan twee eeuwen door onze gemeenten genoten, in 1795 voor haar te loor ging."

Ds. Bolleman van der Veen eischte nu van het Comité, dat het of deze stelling zou bewijzen, of haar circulaire intrekken, en met christelijken ootmoed erkennen zelve gedwaald te hebben. En in de Kerkelijke Courant van 23 October '69 juichte Dr. A. T. Reitsma deze „vrijmoedige verklaring“ van ganscher harte toe.

In zijn Heraut-artikel van 8 October '69 over „Ferlijke discussie“ had Dr. Kuyper, als de steller van bedoelde circulaire, op deze beschuldiging, die ook door de Sneeker Courant was ingebracht, echer reeds geantwoord.

Zonder daarop acht te geven herhaalde Ds. Bolleman van der Veen intusschen zijn beschuldiging

daarop zijn geheele opvoeding in te richten; die zelfstandigheid is het bepaalde doel der opvoeding.

En ditzelfde geldt ook van de kerken op het zendingsveld.

Is het goed, dan zien de zendende kerken en de missionaire dienaren met verlangen uit naar den dag, waarop de geplante kerk onder de niet-christelijke volken niet langer door ons geleid, maar met de moederkerk „geallieerd“ kan samenleven en samenwerken. Toch is hiermede geen einde gekomen aan onze verantwoordelijkheid. Het tegendeel is het geval. Wanneer er een christelijke kerk gegrond is, neemt de verantwoordelijkheid nieuwe vormen aan. Nimmer en onder geen enkele omstandigheid is de Kainstaal van kracht: „ben ik mijn broeders hoeder"? Maar deze verantwoordelijkheid wordt gemakkelijker aanvaard en erkend, dan in regelen uitgewerkt en in de practijk toegepast.

Natuurlijk mag men geen te hooge verwachtingen hebben van een inlandsche kerk. Zeker, er zijn zedelijke eigenschappen en zelfopofferende werken onder de inlandsche christenen, die ons beschaamd kunnen doen staan. Maar er zijn ook zeer groote gebreken en tekortkomingen. Dat kan ook moeilijk anders; die christenen staan veelszins op zichzelf, zij hebben geen traditie van vele eeuwen achter zich, geen voorvaderlijke zeden en gewoonten, geen ingeroesd kerkelijk leven. Ook zijn zij niet weinig „erfelijk belast". De verleiding verlokt hen van alle zijden. Is het dan te verwonderen, dat zij struikelen en ook vallen in velen? Kan van een kind dezelfde vastheid en rijpheid van inzicht worden verwacht als van den volwassene man? En dit geldt ook van de kerk. Het is dus een noodzakelijke taak, om een christelijke consciëntie te scheppen.

Men moet en mag echter niet wachten met het zelfstandig maken der zendingskerk, tot de volmaaktheid bereikt is. De christelijke kerk in Europa had ook niet dadelijk het ideaal gegrepen; en wel is het waar, dat Rome organiseerde en toezicht hield, maar het is aan geen twijfel onderhevig, dat de kerk onder de Germanen zich gezonder en rechtzinniger zou hebben ontwikkeld, indien Bonifatius ze niet geknecht had onder het juk der pausen. Men moet de zelfstandigheid der inlandsche kerk aandurven. Het valt niet gemakkelijk als zendende kerk zich terug te trekken, maar het moet toch; de voorgedijnschap houdt eenmaal op, moet ophouden.

Het ligt voor de hand, dat de drang naar zelfstandigheid leeft in de kerk op het zendingsveld. Er is ontwakning onder de inlanders op politiek en maatschappelijk gebied, en deze ontwakning werkt in de kerk door. Men mag niet zeggen: de kerk zal haar vrijheid en macht verkeerd en onverstandig gebruiken; want doen wij dit ook nog niet menigmaal? En heeft Christus den Heiligen Geest, om in alle waarheid te leiden, alleen aan de Europeanen en Amerikanen toegezegd? De taak der zending is slechts een dienende taak, om n.l. het Evangelie te verkondigen en de volken te onderwijzen, en alzoo tot discipelen des Heeren te maken; maar het ligt niet op haar weg om de baas te spelen. Het opzettelijk uitgesproken en ook beoogde doel is en moet blijven: de vrijheid en zelfstandigheid der inlandsche kerk; en men moet ernaar streven zoo spoedig mogelijk dit doel te bereiken.

Bestudeeren wij de kerkgeschiedenis, dan blijkt

in de Kerkelijke Courant van 5 Maart 1870.

In een schrijven achter het klagboek der Sneeker geestverwanten stelde Dr. Kuyper hem toen met de reeds gegeven repliek in kennis, en door opzettelijke adverteering in de Kerkelijke Courant droeg hij tevens zorg, dat ook de lezers van dit weekblad te weten kwamen, dat hij geantwoord had.

Ds. Bolleman van der Veen was echter niet met dit antwoord niet tevreden, maar schreef nu een „Open Brief“ aan Dr. Kuyper, uitgegeven te Leeuwarden bij J. Swarts, en legde tevens in de Kerkelijke Courant van 3 September 1870 voor de derde maal zijn vrijmoedige verklaring af.

In De Heraut van 9 Sept. d.a.v. brengt Dr. Kuyper dan dit geschriftje van den predikant van Eernewoude ter sprake. En waar Ds. Bolleman van der Veen bepaald op Friesland het oog had, gaf hij dezen toe, dat daar vanouds exceptionele toestanden bestonden, maar hield vol, dat de uitspraak in de circulaire van het Comité dat gewest evenzeer gold.

Voorts vond hij in de brochure van Ds. Bolleman van der Veen aanleiding om de gemeente nogmaals op het gewichtig geschil te wijzen.

Het geldt de autonomie, d.i. het zelfbestuur der gemeenten, haar vrijheid en haar recht.

Van twee zijden kan die beperkt worden:

Of door den Staat.

Of door de Kerk.

Naar echt gereformeerde beginselen mag ze door geen van beiden gebonden zijn.

Toch is de gemeente van het begin der Hervorming af door den Staat gebonden.

Dit was de mislag der Hervorming.

Ze nam die vereeniging met den Staat uit Rome's onzuiveren toestand over, en bevroedde de onberekenbare schade niet, die deze onnatuurlijke vereeniging over haar leven zou brengen...